

Revisionsmodellen for opgørelse af ÅOK og ÅOP for 2016

Indledning

Dette notat indeholder en overordnet metodebeskrivelse for opgørelse af ÅOK (årliche omkostninger i kroner) og ÅOP (årliche omkostninger i procent af pensionsdepotet ved årets udgang) for medlemmerne af Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører.

Revisionsmodellen er udarbejdet i overensstemmelse med en branchestandard, som er fastsat af Forsikring & Pension med det formål at standardisere opgørelsen af de omkostninger, som pensionsinstitutterne oplyser til medlemmerne/kunderne på de årliche depotoversigter. ÅOK og ÅOP indeholder de samlede omkostninger, herunder også de indirekte investeringsomkostninger, som fratrækkes i afkastet, inden det tilskrives på pensionsordningen. Når disse omkostninger medregnes, bliver det i højere grad muligt at sammenligne det egentlige omkostningsniveau i pensionsinstitutterne, uafhængigt af om investeringsarbejdet er organiseret med intern eller ekstern formueforvaltning.

Før 2011 har det ikke været kutyme at oplyse om de indirekte investeringsomkostninger på depotoversigter, ligesom investeringsomkostningerne ikke indgår i de eksisterende regnskabsnøgletal med omkostninger. Det betyder i sagens natur, at ÅOK er betydeligt højere end de direkte administrationsomkostninger og omkostningsnøgletal, som branchen tidligere offentliggjorde på depotoversigter og som fortsat anvendes i regnskabsnøgletal mm.

Revisionsmodellen indeholder en metodebeskrivelse og et afstemningsskema, jf. nedenfor.

Metodebeskrivelsen er en beskrivelse af hvilke omkostningselementer, der er relevante for pensionskassen, hvordan de opgjort og hvordan de er fordelt på de enkelte medlemmer. Som det fremgår af beskrivelsen er de indirekte omkostninger fordelt ud fra medlemmernes pensionsdepot ultimo året. Der er i den forbindelse ikke gjort fradrag for omkostninger på pensionsordninger, som er ophørt i årets løb.

Afstemningsskemaet viser sammenhængen mellem summen af ÅOK oplyst til de enkelte medlemmer og de administrations- og investeringsomkostninger, som fremgår af pensionskassens årsrapport.

I overensstemmelse med branchestandarden fra Forsikring & Pension afsluttes dette notat med en ledelseserklæring og en erklæring fra de uafhængige revisorer.

Metodebeskrivelsen for 2016

De indirekte investeringsomkostninger opgøres separat for de enkelte investeringsgrupper/-profiler i markedsrenteordningerne. For alle aktivtyper beregnes investeringsomkostningerne på baggrund af den gns. beholdning af aktiverne i løbet af året. For fonde (Private Equity fonde, ejendomsfonde, Funds of funds mv.) beregnes pensionskassens andel af investeringsomkostningerne med udgangspunkt i på den ene side en omkostningssats, som bestemmes ud fra en vejledning fra Forsikring og Pension (afhænger af investeringstema og fondens alder mv.) og på den anden side det samlede investeringstilsagn inkl. bevægelser i markedsværdi, som pensionskassen har afgivet til fonden.

For tilknyttede og associerede investeringsvirksomheder, medregnes de faktiske investeringsomkostninger i henhold til de pågældende virksomheders regnskaber (look through – princip) og i henhold til pensionskassens ejerandel.

Rabatter på administration og på kurser (emissionsfradrag og indløsningstillæg), som pensionskassen i nogle foreninger opnår i kraft af sin position som institutionel investor, tilgår medlemmerne fuldt ud og fratrækkes således i de samlede indirekte investeringsomkostninger.

Punkt	Metode/kilde	Fordelingsnøgle
De samlede administrationsomkostninger	Til dækning af pensionskassens administrationsomkostninger betalte alle medlemmer over deres depot i 2016 en stykomkostning på 30 kr. pr. måned, 0,04 pct. af depotet og 1 pct. af de indbetalte bidrag. Satserne er inklusiv en evt. omkostningsbonus ved udlodning af omkostningsoverskud fra tidligere år.	Trækkes direkte på medlemmets depot
Omkostnings- og risikoresultat	ISP har kontributionsgrupper og elementet indgår derfor ikke	-
Investeringsomkostninger gennemsnitrente		
Obligationer	<p><i>Internt forvaltet:</i> De faktiske omkostninger anvendes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Depotgebyrer • Transaktionsomkostninger • Relaterede administrationsomkostninger. <p><i>Eksternt forvaltet:</i> Investeringsforeninger hvor der er adgang til samtlige forvaltningsomkostninger anvendes disse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Administrationsomkostninger • Depotgebyrer • Transaktionsomkostninger • Management fee • Eventuelt performance fee • Øvrige omkostninger <p>For øvrige danske investeringsforeninger anvendes investeringsforeningens officielle ÅOP fra IFR</p> <p>For udenlandske investeringsforeninger anvendes omkostningsestimaterne i bilag 2 i henstillingen</p>	Fordeles forholdsmæssigt efter størrelsen af medlemmernes depoter ultimo året
Noterede aktier	<p><i>Internt forvaltet:</i> De faktiske omkostninger anvendes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Depotgebyrer • Transaktionsomkostninger • Relaterede administrationsomkostninger <p><i>Eksternt forvaltet:</i></p>	

Punkt	Metode/kilde	Fordelingsnøgle
	<p>Beregnes som sum af samtlige faktiske forvaltningsomkostninger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Porteføljevaltningsomkostninger • Administrationsomkostninger • Depotgebyrer • Transaktionsomkostninger • Management fee • Eventuelt performance fee • Øvrige omkostninger. <p>For øvrige danske investeringsforeninger anvendes investeringsforeningens officielle ÅOP fra IFR</p> <p>For udenlandske investeringsforeninger anvendes omkostningsestimaterne i bilag 2 i henstillingen</p>	
Private equity fonde	Selskabet anvender omkostningsestimaterne i bilag 2 i henstillingen	
Private equity FoF	Selskabet anvender omkostningsestimaterne i bilag 2 i henstillingen	
Ejendomsfonde	Selskabet anvender omkostningsestimaterne i bilag 2 i henstillingen	
Infrastrukturfonde	Selskabet anvender omkostningsestimaterne i bilag 2 i henstillingen	
Skovfonde	Selskabet anvender omkostningsestimaterne i bilag 2 i henstillingen	
Hedgefonde	Selskabet anvender omkostningsestimaterne i bilag 2 i henstillingen	
Direkte ejede ejendomme	Beregningen af ÅOP omfatter omkostninger til ekstern administration. Dvs. udgifter til porteføljepleje (handelsudgifter mm.)	
Afledte finansielle instrumenter	Omkostninger omfatter betalte administrationsgebyrer	
Investeringsomkostninger markedsrente		
Alle aktivtyper	Som for indirekte investeringsomkostninger i gns. rente, jf. ovenfor	For hver investeringsgruppe/-profil fordeles omkostningerne forholdsmæssigt efter størrelsen af medlemmernes depoter ultimo året
Risikoforrentning egenkapital	Risikoforrentning til egenkapital i kr. for alle kontributionsgrupper	Fordeles forholdsmæssigt efter størrelsen af medlemmernes depoter ultimo året
Garantibetaling gennemsnitsrente	Findes ej	-
Mægleromkostninger	Findes ej	-

Afstemningsskemaet (tal i 1.000 kr.)

Nr.	Tekst	Fordelt AOK i alt		
1a	Summen af AOK oplyst til medlemmerne			148.347
1b	Summen af AOK på medlemmer som er ophørt i året			1.220
1c	Summen af AOK for medlemmer hvor AOK ikke er relevant			0
1d	Summen af endnu ikke oplyst AOK			0
1	Summen af AOK til medlemmerne			149.567
Nr.	Omkostningspost	Gns. rente	Markedsrente	Sum
2	Adm.- og erhvervelsesomkostninger, jf. resultatopgørelsen	1.899	10.086	11.985
3	Leje af domicilejendom			-
4	Mægleromkostninger			-
5	Forsikringsmæssige driftsomkostninger i dattervirksomheder			-
6	Adm. omkostninger hos leverandører af forsikringsydelser			-
7	Adm.- og erhvervelsesomkostninger SUL, jf. regnskabet			-
8	Overskud / underskud på adm.- og erhvervelsesomkostn. som dækkes af basiskapitalen		5.088	5.088
9	Investeringsomkostninger, jf. resultatopgørelsen	7.091	28.905	35.996
10	Indirekte investeringsomkostninger i fonde og investeringsforeninger mv.	2.972	67.805	70.776
11	Overskud / underskud på investeringsomkostninger, som dækkes af basiskapitalen			-
12	Investeringsomkostninger forbundet med egenkapitalen	-865		-865
13	Risikoforretning inkl. udligning af skyggekonti	26.441	0	26.441
14	Garantibetalinger			-
15	Omkostnings- og risikoresultat			0
16	Øvrige			-
17	Omkostninger til AOK, brutto	37.539	111.884	149.423
18	Forskel mellem 1 og 17			144

Supplerende kommentarer

Pkt. 9) Investeringsomkostninger jf. resultatopgørelsen er fratrukket kickback. Kickback tilfalder medlemmerne og dermed reducerer investeringsomkostningerne.

Direktionens erklæring

Direktionen har dags dato behandlet og godkendt metodebeskrivelsen og afstemningsskemaet for pensionskassens revisionsmodel for regnskabsåret 2016.

Det er min opfattelse, at revisionsmodellen er udarbejdet i overensstemmelse med henstillingen fra Forsikring & Pensions bestyrelse om revisionsmodellen (LP-Info 33/16) og således består af såvel en metodebeskrivelse og et afstemningsskema.

Der er endvidere min opfattelse, at beregningen af ÅOK og ÅOP samt de metodemæssige valg, der er redegjort for i metodebeskrivelsen, ligeledes er i overensstemmelse med ovennævnte henstilling fra Forsikring & Pensions bestyrelse (LP-Info 33/16).

Endelig er det min opfattelse, at afstemningen mellem summen af de medlemsspecifikke ÅOK'er og pensionskassens faktiske omkostninger er udarbejdet i overensstemmelse med henstillingen fra Forsikring & Pensions bestyrelse (LP-Info 33/16).

København, den 22. maj 2017

Direktion

Karin Elbæk Nielsen

Erklæring om beregning af ÅOK og ÅOP

Til ledelsen i Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører

Vi har i overensstemmelse med Forsikring & Pensions henstilling i LP-information 33/16 foretaget en gennemgang af metodebeskrivelse, afstemningsskema og beregning af omkostningselementer ved opgørelse af ÅOK (årlege omkostninger i kroner) og ÅOP (årlege omkostninger i procent) for Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører for 2016.

Pensionskassens metodebeskrivelse og afstemningsskema er dateret den 22. maj 2017.

Vores konklusion udtrykkes med begrænset grad af sikkerhed.

Ledelsens ansvar

Ledelsen har ansvaret for, at metodebeskrivelsen, afstemningsskemaet samt beregning og fordeling af omkostningselementer ved opgørelsen af ÅOK og ÅOP er udarbejdet i overensstemmelse med LP-information 33/16.

Revisors ansvar

Vores ansvar er på baggrund af vores gennemgang alene at udtrykke en konklusion om, hvorvidt pensionskassens beregning af omkostningselementer ved opgørelse af ÅOK og ÅOP er foretaget i overensstemmelse med den udarbejdede metodebeskrivelse og pensionskassens øvrige registreringer.

Vi har udført vores arbejde i overensstemmelse med ISAE 3000, Andre erklæringer med sikkerhed end revision eller review af historiske finansielle oplysninger og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning samt i overensstemmelse med vejledningen i LP-information 33/16 fra Forsikring & Pension med henblik på at opnå begrænset sikkerhed for, at pensionskassens beregning af omkostningselementer ved opgørelse af ÅOK og ÅOP er foretaget i overensstemmelse med den udarbejdede metodebeskrivelse og pensionskassens øvrige registreringer.

Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab er underlagt international standard om kvalitetsstyring, ISQC 1, og anvender således et omfattende kvalitetsstyringssystem, herunder dokumenterede politikker og procedurer vedrørende overholdelse af etiske krav, faglige standarder og gældende krav i lov og øvrig regulering.

Vi har overholdt kravene til uafhængighed og andre etiske krav i FSR – danske revisors retningslinjer for revisors etiske adfærd (Etiske regler for revisorer), der bygger på de grundlæggende principper om integritet, objektivitet, faglig kompetence og fornøden omhu, fortrolighed og professionel adfærd.

Det udførte arbejde er foretaget ved hjælp af begrænsede stikprøver, interviews og proceduregennemgang, og vi har herunder påset, om

- pensionskassen beregner omkostningselementerne, herunder ÅOK og ÅOP, på den måde, som pensionskassen har beskrevet i metodebeskrivelsen,
- der er overensstemmelse mellem de oplysninger, som fremgår af afstemningsskemaet, og årsregnskabet for 2016 samt pensionskassens øvrige registreringer,
- de metodemæssige valg, som pensionskassen har redegjort for i metodebeskrivelsen, er anvendt i afstemningsskemaet,
- pensionskassen har udarbejdet en afstemning af, at samtlige opgjorte omkostninger er fordelt på pensionskassens medlemmer, samt at
- pensionskassen har godtgjort, at det ÅOK og ÅOP, som det enkelte medlem oplyses om, svarer til de omkostninger, som pensionskassen beregningsmæssigt har pålignet medlemmet.

Det udførte arbejde har ikke omfattet:

- Kontrol af fordelingen af de opgjorte omkostninger mellem de enkelte medlemmer samt det enkelte medlems oplysninger om ÅOK og ÅOP.

Konklusion

Ved det udførte arbejde er vi ikke blevet bekendt med forhold, der giver os anledning til at konkludere, at pensionskassens beregning af omkostningselementer ved opgørelse af ÅOK og ÅOP ikke i al væsentlighed er foretaget i overensstemmelse med den udarbejdede metodebeskrivelse, afstemningsskema og pensionskassens øvrige registreringer.

København, den 31. maj 2017

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

CVR-nr. 33 96 35 56

Morten Jarlbo

statsautoriseret revisor